

ZAMONAVIY INTERVENTSION KARDIOLOGIYA NAZARIYADAN AMALIYOTGACHA

DURDONA OTAMURATOVA UMAR QIZI

Alfraganus universiteti

Tibbiyot fakulteti

Davolash ishi yo'nalishi 3-bosqich talabasi

ANNOTATSIYA

Ushbu maqolada zamonaviy intervension kardiologiyaning rivojlanish jarayoni, nazariy asoslari va klinik amaliyotda qo'llanilishining asosiy jihatlari yoritib beriladi. Interventsion kardiologiya yurak-qon tomir kasalliklarini davolashda minimal invaziv usullar orqali samaradorlikni oshirish, bemorning reabilitatsiya muddatini qisqartirish hamda yuqori darajadagi diagnostika va davolash imkoniyatlarini ta'minlashda muhim o'rin tutadi. Shuningdek, koronar angiografiya, angioplastika, stentlash va boshqa intervension usullar tahlil qilinib, ularning amaliyotdagi afzalliklari va muammolari ko'rib chiqiladi.

Kalit so'zlar: *interventsion kardiologiya, koronar angiografiya, angioplastika, stentlash, yurak-qon tomir kasalliklari, minimal invaziv usullar, zamonaviy davolash texnologiyalari.*

KIRISH

Bugungi kunda yurak-qon tomir kasalliklari dunyo miqyosida eng ko'p uchraydigan va o'limga olib keluvchi kasalliklar sirasiga kiradi. Aholining turmush tarzi, noto'g'ri ovqatlanish, stress va ekologik omillar ushbu kasalliklarning keskin ortishiga sabab bo'lmoqda. Shu bois yurak kasalliklarini erta aniqlash va samarali davolash usullarini ishlab chiqish tibbiyotning ustuvor yo'nalishlaridan biri hisoblanadi.

An'anaviy jarrohlik amaliyotlari bilan bir qatorda, zamonaviy intervension kardiologiya sohasida erishilgan yutuqlar minimal invaziv texnologiyalar yordamida diagnostika va davolash imkoniyatlarini kengaytirmoqda. Koronar angiografiya,

angioplastika va stentlash kabi usullar qisqa muddat ichida yuqori samaradorlik ko'rsatib, bemorlarning hayot sifatini yaxshilashga xizmat qilmoqda.

Shu nuqtai nazardan, interventsion kardiologiyaning nazariy asoslari va ularni amaliyotga tatbiq etish masalalarini o'rganish zamonaviy tibbiyotning eng dolzarb mavzularidan biri sanaladi.

ASOSIY QISM

Zamonaviy interventsion kardiologiya amaliyotida eng katta yutuqlardan biri – bu bemorga jarrohlik kesishlarsiz davolash imkoniyatini yaratishdir. Masalan, koronar angiografiya yordamida yurak tomirlarining toraygan yoki to'silgan qismlari aniqlanadi va shu jarayonning o'zida davolash choralari ham ko'rish mumkin bo'ladi. Bu bemor uchun ikki tomonlama qulaylik yaratadi: bir tomondan, diagnostika tez amalga oshiriladi, ikkinchi tomondan, davolash jarayoni ortiqcha vaqt va jarrohlik aralashuvisiz amalga oshiriladi.

Amaliyotda keng qo'llaniladigan angioplastika jarayoni shuni ko'rsatadiki, bemorning toraygan arteriyasiga maxsus ballon kiritilib, u shishiriladi va qon aylanishi qayta tiklanadi. Bu usul jarrohlikdan ko'ra ancha xavfsiz, bemor qisqa fursatda o'zini yaxshi his qiladi va odatdagi hayot tarziga qaytadi. Shuningdek, stentlash jarayoni angioplastikani yanada samarali qiladi, chunki ballon yordamida ochilgan tomirga maxsus metall yoki dori bilan qoplangan stent o'rnatiladi va u tomirning qayta torayishiga yo'l qo'ymaydi.

Kreativ amaliy yondashuvlardan biri interventsion kardiologiyada yangi texnologiyalarni tatbiq qilishdir. Masalan, optik koherens tomografiya va intravaskulyar ultratovush yordamida tomirlarning ichki qatlamini juda aniq ko'rish va shunga qarab davolash strategiyasini tanlash mumkin. Bu esa davolash jarayonida xatolikni kamaytirib, natijani yanada barqaror qiladi.

Yana bir muhim jihat – bu bemorlarni shifoxonadan chiqib ketgach ham kuzatib borish tizimidir. Amaliyot shuni ko'rsatadiki, mobil ilovalar va masofaviy monitoring orqali bemorning yurak faoliyati doimiy nazorat qilinadi. Bu esa qayta xurujlarning oldini olish va profilaktik choralarni o'z vaqtida ko'rishga imkon yaratadi.

Interventsion kardiologiyaning amaliy qiymati shundaki, u faqat kasallikni davolash emas, balki bemorning hayot sifatini yaxshilashga qaratilgan. Minimal og‘riq, tez reabilitatsiya, past xavf darajasi va zamonaviy texnologiyalarga asoslangan usullar bugungi kunda ushbu sohaga bo‘lgan ishonchni yanada oshirmoqda.

Interventsion kardiologiya yurak-qon tomir kasalliklarini davolashda bemorni katta jarrohlikdan asrab qoladigan, tezkor va minimal invaziv usullar majmuasidir. Amaliy jarayon quyidagi bosqichlarda amalga oshiriladi:

Birinchi bosqich – diagnostika tayyorgarligi. Bemor shifoxonaga murojaat qilganda eng avvalo EKG, ekokardiyografiya va laborator tahlillar orqali umumiy yurak faoliyati baholanadi. Shu bilan birga, koronar angiografiya uchun bemor maxsus tayyorlanadi: och qoringa kelishi, qon ivish ko‘rsatkichlari tekshirilishi, allergik reaksiyalar ehtimoli aniqlanishi muhimdir.

Ikkinchi bosqich – koronar angiografiya. Maxsus kateter yordamida bemorning qo‘l yoki oyoq arteriyasidan kirilib, kontrast modda yurak tomirlariga yuboriladi. Bu jarayon rentgen apparati ostida olib borilib, tomirlarning qaysi joyida torayish yoki to‘siq borligi aniq ko‘rinadi. Diagnostika jarayonida aniqlangan nuqsonni ko‘pincha shu zahotiyoq davolash mumkin.

Uchinchi bosqich – angioplastika. Agar torayish aniqlansa, maxsus ballonli kateter toraygan qismga yetkazilib, shishiriladi. Natijada arteriya kengayadi va qon aylanishi tiklanadi. Bu jarayon odatda bir necha daqiqa davom etadi, bemor og‘riqni sezmasligi uchun yengil og‘riqsizlantirish qo‘llanadi.

To‘rtinchi bosqich – stentlash. Ballon yordamida ochilgan tomir barqaror turishi uchun unga stent joylashtiriladi. Stent – metall panjara ko‘rinishidagi implant bo‘lib, u arteriya ichida doimiy qoladi. Zamonaviy amaliyotda dori qoplangan stentlar keng qo‘llaniladi, ular tomirning qayta torayish ehtimolini kamaytiradi.

Beshinchi bosqich – protseduradan keyingi kuzatuv. Stentlash yoki angioplastikadan so‘ng bemor kuzatuv palatasiga o‘tkaziladi. Bir necha soat davomida qon bosimi, yurak urishi va qon ketish xavfi nazorat qilinadi. Ertasiga bemor asta-sekin yura boshlashi mumkin.

Оltinchi bosqich – reabilitatsiya va profilaktika. Bemor uyiga chiqqach ham shifokor nazorati ostida bo‘ladi. Maxsus dori vositalari – qon suyultiruvchi va antitrombotsit dorilar muntazam qabul qilinadi. Shuningdek, bemorga sog‘lom turmush tarzi, parhez, jismoniy faollikni me‘yorda tashkil qilish bo‘yicha ko‘rsatmalar beriladi.

Yettinchi bosqich – uzoq muddatli monitoring. Zamonaviy amaliyotda bemorlar mobil ilovalar va telemeditsina yordamida masofadan turib ham kuzatiladi. Yurak urishi, qon bosimi va boshqa ko‘rsatkichlar doimiy nazorat qilinadi, kerak bo‘lsa shifokor onlayn maslahat beradi.

Bosqich	Amaliy jarayon mazmuni
Diagnostic tayyorgarlik	Bemor EKG, ekokardiyografiya va laborator tahlillardan o‘tkaziladi. Qon ivish ko‘rsatkichlari aniqlanadi, kontrast modda uchun allergiya mavjudligi tekshiriladi. Bemor protsedura kuni och qoringa kelishi kerak.
Koronar angiografiya	Kateter qo‘l yoki son arteriyasidan kiritilib, kontrast modda tomirlarga yuboriladi. Rentgen apparati yordamida tomirlarning toraygan yoki to‘silgan joylari aniq ko‘rsatiladi.
Angioplastika	Agar torayish aniqlansa, ballonli kateter toraygan qismga kiritiladi va shishiriladi. Bu jarayon arteriyani kengaytirib, qon aylanishini tiklaydi.
Stentlash	Ballon yordamida ochilgan tomirni barqaror tutish uchun metall yoki dori bilan qoplangan stent o‘rnatiladi. Bu qayta torayish ehtimolini kamaytiradi.
Protседuradan keyingi kuzatuv	Bemor palatada qon bosimi, yurak urishi va qon ketish xavfi bo‘yicha doimiy kuzatuv ostida bo‘ladi. Bir necha soatdan keyin yengil harakat qilishga ruxsat beriladi.
Reabilitatsiya	Bemor uyga chiqqach, qon suyultiruvchi va antitrombotsit dorilarni muntazam qabul qiladi. Parhez,

Bosqich	Amaliy jarayon mazmuni
	sogʻlom turmush tarzi va jismoniy faollik boʻyicha koʻrsatmalarga amal qiladi.
Uzoq muddatli monitoring	Mobil ilovalar va telemeditsina orqali yurak faoliyati, qon bosimi va umumiy ahvol masofadan nazorat qilinadi. Shifokor bilan muntazam maslahatlashuv taʼminlanadi.

XULOSA

Interventsion kardiologiya amaliyoti bugungi kunda yurak-qon tomir kasalliklarini davolashning eng samarali va xavfsiz yoʻllaridan biri sifatida shakllandi. Jarayonning bosqichma-bosqich bajarilishi – bemorni dastlabki diagnostikadan boshlab, angiografiya, angioplastika va stentlashgacha boʻlgan davolash yoʻlini aniq va tizimli tashkil etadi. Bu usullar orqali bemorda jarrohlik kesishlarisiz qon aylanishini tiklash, tezkor reabilitatsiya va hayot sifatini yaxshilash imkoniyati yaratiladi.

Protseduradan keyingi muntazam kuzatuv, reabilitatsiya jarayonini toʻgʻri tashkil etish va uzoq muddatli monitoring intervension kardiologiyaning amaliy qiymatini yanada oshiradi. Bunday yondashuv nafaqat kasallikni davolash, balki uning qaytalanishini oldini olish, bemorning sogʻlom turmush tarziga qaytishini taʼminlashda muhim oʻrin tutadi.

Shunday qilib, zamonaviy intervension kardiologiya nazariy bilimlardan amaliyotga tatbiq etilganida, tibbiyotda yuqori natijaga erishish, bemor xavfsizligi va samaradorlikni taʼminlashning eng ilgʻor yoʻnalishlaridan biri boʻlib qolmoqda.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR ROʻYXATI

1. Tashkenbayeva E. N. *Klinik kardiologiya*. Samarqand: Tibbiyot Koʻzgusi, 2022. [E-library SamMU](#)
2. Xusinova Sh. A., Ablakulova M. X., Hakimova L. R. *Kardiologiyada hamshiralik jarayoni*. Samarqand: Sarvar Mexroj Baraka, 2023. [E-library SamMU](#)

3. Tashkenbayeva E. N. ***Klinik aritmologiya***. Samarqand: Tibbiyot Ko'zgusi, 2021. [E-library SamMU+1](#)
4. G'aniyev B. B., Jabbarov O. O., Tursunova L. D. "Bo'lmachalar fibrillyatsiyasi bo'lgan interventsion amaliyot o'tkazilgan bemorlarda antitrombotik terapiya." ***Journal of Universal Science Research***, Vol. 1, No. 12, 2023. universalpublishings.com
5. Tashkenbayeva E. N. ***Klinik kardiologiya*** (o'zbek tilida, darslik, diagnostika va yurak-qon tomir kasalliklarini davolash tamoyillari bo'yicha). Samarqand: Tibbiyot Ko'zgusi, 2021. [E-library SamMU](#)